

Serie om friplejehjem: Fastsættelse af takster

Friplejeboligloven med tilhørende bekendtgørelser indeholder ikke en entydig fremgangsmåde for fastsættelsen af takster mellem kommune og friplejeleverandør. Ændringen af takstreguleringen i 2015 betød, at der i dag er store udsving i taksterne kommunerne imellem. Det har stor betydning for både leverandører, kommuner og investorer. Vi ser i denne artikel nærmere på reguleringen af takstområdet og på de værktøjer, hvor man kan finde hjælp til beregningen.

Frem til 2015 var afregningen af friplejeleverandørens ydelser efter service-loven baseret på et nationalt takstsystem. Modellen indebar en risiko for koncentration af friplejeboliger i kommuner med et lavt udgiftsniveau (typisk uden for de større byer), og for at friplejeleverandøren fik sine ydelser afregnet til et væsentligt højere beløb end beliggenhedskommunens egne udgifter til tilsvarende tilbud.

2015 – en ny takstmodel

Med ændringen af friplejeboligloven i 2015 blev der derfor indført en ny model.

Takstmodellen fra 2015 er nærmere reguleret i friplejeboliglovens § 32 og bekendtgørelse om fastsættelse af afregningspriser, bekendtgørelse nr. 1170 af 30. september 2015, også kaldet "afregningsbekendtgørelsen".

Med den nye afregningsmodel bevægede man sig væk fra et nationalt takstsystem og over til en model, som tager afsæt i omkostningsniveauet i den enkelte kommune – og dermed danner grundlag for en lokal takst. Med ændringen kom der derfor fokus på, hvordan den enkelte kommune opgør sit omkostningsniveau.

Takstmodellen kan opdeles i tre trin:

1. Takstfastsættelse sker ved aftale mellem den visiterende kommune og friplejeleverandøren efter friplejeleverandørens fastsættelse af vejledende takster.
2. Hvis parterne ikke kan blive enige, og der er et beregningsgrundlag, det vil sige et tilsvarende tilbud i kommunen: Takstfastsættelse sker på baggrund af beliggenhedskommunens egne gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved drift af tilsvarende tilbud.
3. Hvis parterne ikke kan blive enige, og der ikke er et beregningsgrundlag: Takstfastsættelse sker med udgangspunkt i den takst, som beliggenhedskommunen vil kunne opnå ved at anbringe borgeren i et tilsvarende tilbud (sammenligneligt).

Udgangspunktet efter den nye model er altså (nr. 1), at den visiterende kommune og friplejeleverandøren aftaler sig frem til en afregningstakst for friplejeleverandørens levering af serviceydelser ud fra friplejeleverandørens takster. Dette følger af friplejeboliglovens § 32, stk. 1.

Når parterne ikke til enighed (nr. 2), fastsættes taksterne af beliggenhedskommunen (den kommune, hvori friplejehjemmet ligger) på grundlag af kommunens egne gennemsnitlige omkostninger ved drift af tilsvarende kommunale tilbud.

Denne løsning anvendes i praksis i langt de fleste tilfælde, og taksten skal her fastsættes i overensstemmelse med afregningsbekendtgørelsen.

Kommunen skal kunne dokumentere beregningsgrundlaget (afregningsbekendtgørelsens §§ 4 og 5):

- § 4: Kommunalbestyrelsen skal fremlægge grundlaget for beregningerne på friplejeleverandørens anmodning herom.
- § 5: Friplejeleverandøren kan anmode Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om i henhold til konkurrencelovens § 11 b at undersøge en kommunalbestyrelses beregningsgrundlag, beregningsmetoder og fastsættelse af afregningspriser i henhold til denne bekendtgørelse [...]

Hvor der ikke er et tilsvarende tilbud i kommunen og dermed et beregningsgrundlag, skal beregningen (nr. 3) ske ud fra sammenlignelige botilbud, plejeboliger eller lignende. Afgørende er, hvilke ydelser tilbuddet kan levere

samt fx målgruppe og specialiseringsgrad. Her kan der indhentes information fra Tilbudsportalen, ligesom tilbud fra den enkelte leverandør skal indhentes. Denne model for takstfastsættelsen er nærmere reguleret i friplejeboliglovens § 32, stk. 3, og afregningsbekendtgørelsens § 7.

Efter bekendtgørelsens § 8 skal kommunalbestyrelsen kunne dokumentere, at det alternative (sammenlignelige) tilbud rent faktisk kan levere den hjælp og støtte, som borgeren er visiteret til. Friplejehjemmet har krav på at få fremlagt kommunens beslutningsgrundlag.

Er der sammenhæng mellem takster og omkostninger?

Når de fleste kommuner i praksis vælger at fastsætte taksterne på baggrund af kommunens egne gennemsnitlige, langsigtede omkostninger (nr. 2 ovenfor), står det efter 2015 i vidt omfang kommunen frit for, hvordan fastsættelsen skal ske. Årsagen er, at friplejeboligloven og afregningsbekendtgørelsen ikke giver en entydig opskrift på fremgangsmåden ved beregning af taksterne.

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) udgav i 2023 "Evaluering af afregningssystemet for friplejehjem", der havde til formål at afdække, om det nye afregningssystem havde skabt sammenhæng mellem taksterne og den enkelte kommunes omkostnings- og serviceniveau. Denne sammenhæng var det afgørende formål med ændringen i 2015.

I evalueringen konkluderede VIVE bl.a. ud fra undersøgelser af 53 friplejehjem (2022):

- 38 friplejehjem afregnes efter det nye takstsystem. Ud af disse 38 afregnes 30 efter en kommunalt fastsat takst (det vil sige nr. 2 ovenfor).
- Gennemsnitlig døgntakst (inkl. sygepleje og eventuelt kosttilskud) i 2021 for 18 undersøgte kommuner var lidt over 1.300 kr. Spændet var fra 1.100 kr. i den billigste til 1.600 kr. i den dyreste kommune.
- De deltagende kommuner udtrykte tilfredshed med det nye afregningssystem. Friplejeleverandørerne udtrykte tilsvarende tilfredshed, men oplevede også, at en mindre del af kommunerne havde problemer med at beregne retvisende takster. Både kommuner og leverandører efterlyste yderligere vejledning på området.

- Deltagerne i undersøgelsen pegede på, at det nye afregningssystem i nogen grad havde indfriet formålet om at sikre sammenhæng mellem takster og den enkelte kommunes omkostnings- og serviceniveau.

Regulering – hvordan skal den kommunale beregning foretages?

Beregningsgrundlaget, når kommunen har et tilsvarende tilbud (nr. 2), er nærmere reguleret i afregningsbekendtgørelsen. I beregningen skal alle direkte (fx løn, materialer, tjenesteydelser, husleje mv.) og indirekte omkostninger (fx kontorudgifter, it, administration, udvikling) indgå, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Omkostninger relateret til myndighedsudøvelse og levering af sygeplejeydelser skal ikke medtages, jf. afregningsbekendtgørelsens § 3, stk. 4.

Herudover skal beregningen ske med udgangspunkt i Indenrigs- og Sundhedsministeriets vejledning om omkostningskalkulationer, jf. afregningsbekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Vejledning om afregning af friplejeboligleverandører (nr. 10329 af 21. december 2017) indeholder herudover i bl.a. afsnit 7-10 en beskrivelse af fremgangsmåden, herunder fremgangsmåden, når kommunen ikke har et tilsvarende tilbud (nr. 3 ovenfor).

Endelig er spørgsmål om beboernes egenbetaling og mellemkommunal refusion reguleret i bekendtgørelse om takster for egenbetaling og om mellemkommunal refusion for tilsyn med service i friplejeboliger (nr. 1245 af 15. december 2008).

"Indtil kommunalbestyrelsen har beregnet en afregningspris i henhold til denne bestemmelse, afregnes friplejeboligleverandøren til den vejledende takst, som friplejeleverandøren har fastsat i henhold til lov om friplejeboliger § 32, stk. 1, jf. servicelovens § 174."

Værktøjer og øvrige kilder

KL og BDO udarbejdede på baggrund af bl.a. ovennævnte usikkerhed beskrevet i VIVE-rapporten i 2023 en vejledning til beregning af friplejeboligtakster. Denne vejledning, der i modsætning til de øvrige omtalte vejledninger således ikke er udstedt af en myndighed, kan findes på KL's hjemmeside.

Vejledningen indeholder i afsnit 5 en uddybning af opgørelsen af omkostningerne (direkte/indirekte/fællesomkostninger/overhead mv.).

Ud over vejledningen blev der også udviklet følgende:

- Excel-skabelon til kommunens konkrete beregning af friplejeboligtaksten
- Tjekliste over omkostningsposter

Disposition til et notat, hvori kommunerne kan beskrive fremgangsmåden.

Tips til takstfastsættelse:

1. Skab på et tidligt tidspunkt i processen en tæt dialog mellem kommune og friplejeleverandør om takstfastsættelse: Skal det ske efter aftale eller ved kommunens fastsættelse? Hvordan skal inflation håndteres? Hvor ofte skal taksten reguleres?
2. Vær fra kommunal side på et tidligt tidspunkt opmærksom på, om kommunen har et tilstrækkeligt (og præcist) eksisterende beregningsgrundlag – eller om der er behov for opdatering heraf.
3. Brug de tilgængelige redskaber (bekendtgørelser, vejledninger mv.).

Rikke Søgaard Berth
Partner, advokat
rsb@horten.dk

Bo Juul Jensen
Advokat
bjj@horten.dk

Rikke Munk Rye Andersen
Director, advokat
rra@horten.dk